

KOVÁCS LÓRÁNT 85 ÉVES (Győr, 1941. augusztus 10.)

[J. S. Bach: Sonata for Flute and Harpsichord in E-flat major \(BWV 1031\) - Lorant Kovacs \(4:15\)](#)

[Interjú Kovács Lóránttal \(48:24\)](#)

Kovács Lóránttal Simon Dávid beszélget.

A felvételt a Flute Forum Hungary készítette 2022-ben Szentendrén.

I.

Kovács Lóránt így tekintett vissza pályájára 2010-ben:

Beleszülettem a második világháborúba, az utána következő nyomorúságos évekbe, majd az '56-os forradalomba. Így kezdődött életem, mely mégis felemelően szép, színes, sikeres és boldogsággal teli volt. Apám 1944-ben kántortanítóként került Szentendrére. Néhány évvel később, a Rákosi-időkből lemondott kántori tevékenységéről, és ezzel megteremtette gyermekei számára a továbbtanulás lehetőségét. A családban meleg szeretet ölelt körül bennünket, ahol szinte naponta szólt a kamarazene. Mindenki játszott valamilyen hangszeren. Én hatéves koromtól zongoristának készültem a szentendrei zeneiskola nehéz, hányattatott körülményei között. Tizenhárom éves voltam, amikor hobbi fokon elkezdtem fuvolázni is. Mindkét hangszerből felvételiztem a Budapesti Zenei Gimnáziumba, ahol – most már tudom – nagy szerencsémre a fuvola szakra vettek fel, és ez meghatározó lett egész életemre.

Nem volt könnyű a fűtetlen, rozoga HÉV-vel naponta Pestre utazni, ahol fűtőkben lógtunk a nyitott teraszú villamosokon. De amint beléptem a gimnázium épületébe, egy más világba érkeztem. A tanári kar magas szellemiséget, kultúrát árasztó tudós társaság volt. Ők szerettették meg velem a művészettörténetet,

felkeltették érdeklődésemet az ókori nagy birodalmak történelmének, művészetének megismerése iránt. Rávettek a magyar és a világirodalom remekműveinek elolvasására, melyekből számomra mind a mai napig a költészet él és hat a legerősebben.

Osztálytársaimmal együtt éltük át '56 megrázóan boldog napjait és az utána következő szörnyű pusztítás éveit.

Jeney Zoltán zenetanár a helyes szájtartást gyakoroltatja Kovács Loránd növendékkel a belvárosi Bartók Béla Zeneművészeti Szakiskola fuvola tanszakán.

(Budapest, 1959. január 13. MTI Fotó: Bartal Ferenc)

Innen egyenes út vezetett a Zeneakadémiára, ahol a legmagasabb pontszámmal vettek fel a fuvola szakra. Már harmadéves koromban bekerültem a Magyar Állami Operaház zenekarába, ami nagy sikernek számított. Mégsem lettem ettől elbizakodott, mert élt bennem egy eltökélt szándék, hogy elérjem az európai fuvolaművészet legmagasabb színvonalát. Ebben az időben szinte lehetetlen volt hozzájutni nyugati kottákhoz, hanglemezekhez. A Magyar Rádióban is csak elvétve hallgathattam Rampal fuvolázását. Erős elhatározás élt bennem, hogy amint lehetőségem adódik, elmegyek a legjobbakhoz tovább tanulni, és meghívom őket Magyarországra. Ezt a tervemet nagy kitartással véghez is vittem. Rengeteget tanultam a legjobbtól, s ezt a tudást minden fuvolatanár számára elérhetővé tettem hazai továbbképzések szervezésével.

1964-ben „vörös” diplomával befejeztem tanulmányaimat, és még ebben az évben megnősültem. Feleségem, aki gimnazista korában a Knézits utcai apácáknál tanult, és akit ennek ellenére fölvettek a Marx Károly Közgazdasági Egyetem külkereskedelmi szakára, nem zenész ugyan, de nagy szakmai tudásával, odaadó szeretetével és támogatásával felfrissítette és sikeressé tette hazai és nemzetközi karrieremet. 46 éve élünk boldogan egymás mellett, a nagyon korai szerelemtől a mai, már-már fiatalosan öregedő éveinkig. Hálás köszönettel tartozom neki ezért a gazdag életért!

1965-ben Ferencsik János átvitt a Magyar Állami Hangversenyzenekarba szólófuvolásnak. Ettől kezdve elindult világjárásom. Ebben az időben ez a lehetőség szinte csak a sportolóknak, a kereskedelmi utazóknak és a művészeknek adatott meg. Igyekeztem mindent megnézni és megismerni, amerre csak jártunk.

A képen egykori szolámtársaival látjuk a Magyar Állami Hangversenyzenekarból. Balról jobbra: **id. Kovács Imre, Szebenyi János**, Kovács Lóránt, Antal Mátyás és **Bántai Vilmos**

Még ebben az évben megnyertem a Budapesti Nemzetközi Fuvolaversenyt. Szólistaként hangversenyeztem, illetve televízió- és rádiófelvételeket készítettem szinte minden európai országban, Japánban, az Egyesült Államokban, Oroszországban, Indiában, Kubában és a Fülöp-szigeteken.

1966-tól tanársegédként taníthattam idős professzorom mellett a Zeneakadémián, és rá egy évre, a halála után már önálló, adjunktusi megbízást kaptam. Azóta 46 éven át – emelkedve a ranglétrán – tanítottam. Tanítványaim néhány év múltán már Európa legrangosabb versenyein jeleskedtek, és ismertek lettünk világszerte. Munkám tehát háromrétű volt: zenekar, tanítás és szólókoncertek.

Mesterkurzusokat vezettem Ausztriában, Belgiumban, Görögországban, Hollandiában, Japánban, Magyarországon, Németországban, Olaszországban, Oroszországban és az Egyesült Államokban.

Nemzetközi fuvolaverseny elnöke voltam Budapesten 1980-ban, 1994-ben és 2003-ban, zsűritag Barcelonában, Párizsban, Münchenben, Kobében, Prágában, Lipcsében és Bukarestben.

Két japán szólóturném és a tanításban elért sikereim után meghívást kaptam Tokió legnagyobb zenei egyeteméről, a Musashino Academia Musicae-től, ahol 1985 és 1997 között megszakításokkal több évet tanítottam vendégtanárként.

Izgatott ez a meghívás, mert a két szólóturném alkalmával kissé megismerhettem a kereszténységtől teljesen eltérő buddhizmust és sintoizmust. Mélyen hatott rám a művészetük, a természettel mindig harmóniában épült templomaik, az erőt kifejező szobraik és lágy, lírai finomságú festészetük. Teljesen más, mint a harsogó és dicsőséges európai művészet (mely azért számomra természetesen mindenképp fölött áll). Más, mégis élményszerűen szép. Tizenöt éven keresztül összességében több mint hat évet éltem és tanítottam Tokióban családommal együtt. Nagy örömünkre 1977-ben fiunk született, ő csavargásaink alatt hét évig amerikai iskolákba járt. A tanítás mellett számos lehetőségem volt szólókoncerteket is adni. Élveztük Japánt, a japánok természetszeretetét, az ételeiket, az ünnepeiket és a jól szervezett életüket. Japán messze van, oda- vagy hazarepüléseink alkalmával lehetőségünk volt megállni, és szinte az egész Távol-Keletet bejárhattuk. Ez a lehetőség igazi utazókká tett bennünket. A feleségem, mint külkeres, én pedig ÁHZ-tagként már többször beutaztuk és csodáltuk szinte egész Európát. Japán után viszont most is él bennünk egy vágyódás a Kelet felé, a népek nagy bölcsője, a fuvola őshazája felé. Meglátogattuk Kínát is, és ámultunk-bámultunk, 2010 tavaszán pedig nagy utat tettünk Indiában. Már nem először, de most is a legszebb arcát kutattuk, az indiai kultúra leírhatatlan ősi szépségét. Már-már azt kellett hinnem, hogy ilyen alkotásokat csak hindu istenek hozhattak létre.

Azt a mérhetetlenül sok életélményt, mely az életemet jelenti, ebben a terjedelemben lehetetlen leírni. Szép volt, és igaz volt!

Pályafutás: 1963–64 Magyar Állami Operaház zenekara, 1965–1990 Magyar Állami Hangversenyzenekar, 1. fuvola, 1966–2010 Liszt Ferenc Zeneműv.

Főiskola, majd Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, fuvola tanszak – tanársegéd, adjunktus, docens, majd 1981-től egyetemi tanár.

Kitüntetések: Liszt Ferenc-díj (1972), Érdemes Művész (1983), Ferencsik János-émlékdíj (1991), Magyar Fuvolás Társaság Életműdíja (2006), Életműdíj Olaszországban (2007).

KOVÁCS LÓRÁNT ÉS SEBESTYÉN JÁNOS BACH-ESTJE (1978. IV. 10.)¹

Mérhetetlen felelősséget vállalt Kovács Lórántegyetlen este műsorára tűzvén Bach valamennyi fuvola-cembalo szonátáját – szám szerint hetet. Merőben más feladat ez, mint végig fújni egy vegyes műsorú fuvolaszólóműsört vagy fúvósötösprogramot. A Bach-ciklus ugyanis egyetlen pillanatnyi lazítást, pihenést sem engedélyez, permanens jelenlétet feltételez. Lényegében nincs szünet a fuvolaszólamban, arra sem számíthat az előadó, hogy más hangszerek mögé rejtőzve pihenőhöz jut; akár kidolgozott a cembaló zene anyaga, akár continuó jellegű, a fuvolista szüntelen előtérben áll. Másfél órányi muzsikát végig fuvolázni már sportos értelemben is hatalmas teljesítmény. Tisztán pontosan intonálni ilyen hosszú ideig, a hangszer regisztereinek színekülönbségeit kiegyenlíteni, egységes tónust adni, a ritmikus löktetést ajak és rekeszizommunkával megteremteni hatalmas teljesítmény. Márpedig Kovács Lóránttechnikai értelemben nagyszerűen oldotta meg roppant feladatát, és olyan könnyedén, frissen, mintha az efféle másfél órás teljes koncentráció számára a világ legegyszerűbb, legtermészetesebb dolga volna.

A feladat nagyságát átérezve vállalt komoly felelősséget a produkcióért Sebestyén János a cembaló mellett. Az ő dolga talán csak annyival volt könnyebb, amennyivel kevésbé számít ritkaságnak, hogy valaki billentyűs hangszeren egész este Bachot játszik. De hát, ez a könnyebbség csupán látszólagos, hiszen ami elméletileg megszokott, illetve kuriózumértékét tekintve nem számít ritkaságnak, az a valóságban szintén megszokhatatlan, legalábbis a Sebestyén János nyújtotta kamarazenei produkció színvonalán megszokhatatlan. A közös produkció iránti felelősség sugárzott a három continuós szonáta előadásában gordonkán közreműködő Koch Tamás játékából is. Jelenléte fényesen igazolódott minden tematikus pillanatban, a fuvolafolyondárdallamaira adott valamennyi válaszában csakúgy, mint amikor csupán a támaszkodás volt a funkciója.

Két, illetve szünet után három ragyogó muzsikás közös teljesítményéből megragadó művészi hatással bomlott ki Johann Sebastian Bach kamarazenéjének minden, szépsége.

¹ Országos Filharmónia műsorfüzet 1978/18.

Az obligát, kidolgozott cembaló szólammal ellátott négy szonáta a legmagasabb rendű kamaramuzsikálás szépséges tájaira kalauzolt el. Igaz, Kovács Lórántnak és Sebestyén Jánosnak alaposan kipróbált, bejátszott produkciója ez, hiszen e művekből hanglemezt is készítettek már. De roppant kényes ám a billentyűs és fúvós hangszer hangzási arányainak egyensúlya.

Stúdióban a keverőpultnál állíthat rajta jófülű hangmérnök, a hangversenyteremben azonban efféle műszaki segítségre az előadók nem számíthatnak. A két muzsikus a Zeneakadémia Nagytermében tökéletesen beállította a hangzási arányok optimumát; a cembalo nem hatott cirpelő különlegességnek, nemcsak alapot teremtett a súlyos-veretes Bach-muzsika feléledéséhez, hanem maximálisan részt is vett a zenei folyamatok létrehozásában, anélkül azonban, hogy elnyomta volna a virágzó fuvolaszólamot. Ugyanakkor a fúvóshangszer megszólaltatási módja is eléggé érzékeny volt ahhoz, hogy ne degradálja kíséretté – hisz nem az! – a cembalo játszanivalóját.

A dolog természetéből fakad, hogy az izommunkát mechanikus átvittel hanggá alakító cembalo feszesebb ritmikus lüktetésű, míg az emberi organizmussal sokkal közvetlenebb kapcsolatot tartó fuvolaszabadabban, tudatosabban szárnyal. Ebben a produkcióban viszont éppen annak volt bűvös hatása, ahogyan Sebestyén János végtelenül gondozott, élettelen dobbanó ritmusa a fuvola artikulációjához alkalmazkodott, Kovács Lóránt megannyi finom tubatója meg a cembalo alapritmusába beépült. Ez persze főleg a mozgalmas, gyors tételeket jellemezte. Megőrizve szüntette meg hangszerkarakterét mindkét előadó, hogy új és magasrendű zenei minőséget hozzon létre.

Jeles stílustanulmánynak is beillett ez az előadás. Éppoly tökéletesen érzékeltette a sűrűvérű bachi h-moll vagy g-moll sötéten örvénylő jelentéskörét, akár az Esz-dúr szonátahajlékony, gáláns felhangjait vagy az A-dúrhangnemű darab nagylélegzetű concerto-gesztusait. Az érzékeny stílustanulmányok körébe tartozik továbbá, hogy az előadás éppúgy bemutatta a bachi típusokat, akár az egyedi stiláris jegyeket. Milyen különleges pillanat például a h-moll szonáta kétrétegű zárótétele: a háromszólamú fugaépítményt a finálé első részében az absztrakció szélső határáig feszülő kromatikával s a reá következő tizenkét tizenhatodos lejegyzésű, suhanó polifon stretta! A produkció nemcsak e két réteg lényegi eltéréseire utalt, hanem legalább annyira lényegi azonosságára is. Ám ide meg is kellett érkezni egy dúsan díszített, lépő ritmusú indítás és egy minden

pillanatában kidalolt, felszabadultan megrajzolt Largo útján. Mennyire pontosan mutatta is fel a Largót megszólaltató Kovács Lóránt a dolce előadói utasítás jelentését. Az Esz-dúr szonáta különlegessége a rusztikus cembalofoglalatban tündöklő gáláns lejtésű fuvolaszólam. Ennek a darabnak a megszólaltatása éppen azáltal vált példamutatóvá, hogy Sebestyén kemény, konok határozottsággal fogalmazta meg a cembalo feszes, táncos lüktetését a gyors tételekben s erre játszotta rá nagyszerű kontrasztanyagként Kovács a maga hajlékony, képlékeny fuvoladallamait. A két gyorsan iramló rész között a lírikus elmélyülés költői magaslatát reprezentálta a gyönyörű siciliano következetesen végig énekelt előadása. A két muzsikusi azonosulásának tündökletes szép példája volt az A-dúr szonáta. Első tételében a cembalo teljesen más zeneanyagot, más dallamokat játszik, mint a fuvola. Igazi concerto-tétel ez, felépítésében is, tagolásában is. Mennyire élvezetes volt e hatalmas ritmikus energiákat felszabadító zene hallgatása közben a megérkezés és új útnak indulás megannyi gesztusa. A lassú zene – dolce megint –, mint valami megkapóan szép, magános ária hangzott el, a finálé meg mint valami táncból eredő, ám a táncból már roppant messzire jutott mozdulatsor.

Ily módon tehát már a hangverseny első felében megszületett a bachi muzsika varázslata. Tartható-e, fokozható-e ez a feszültség? Kétszeresen izgató kérdés, hiszen a számozott basszus kísérettel ellátott szonáták – ezek hangzottak el az est második felében – már szövés módjában is kevésbé sűrűek az obligát cembalos műveknél. A hangverseny két „félidejének” különbsége csupán annyi volt, hogy szünet után Kovács Lóránt még többet vállalt magára a zenei konstrukció terheiből. Amit ekkor produkált, feledhetetlen az is. A C-dúr szonáta első tételét kicsendítő hatalmas fuvola cedenza egészen különleges pillanata már már hihetetlennek, valószínűtlennek hatott. Bach itt lényegében tokkátát írt fuvolára, amelyet a kontinuó hangszernek tartott hangjai diszkrétén kísérnek. De hát – gondolhatnék – a fuvola nem tokkáta játékra alkalmas hangszer. De mennyire, hogy az! — mutatta meg lenyűgöző muzikalitással és nem kevésbé virtuóz módon Kovács Lóránt. De nem is volt elegendő időnk elámulni ezen a pillanaton, máris újabb ámulatba ejtett a suhanóan gyors tempójú II. tétel megoldása. Ezt Kovács szinte egy billentyűs hangszer zárt fegyelmével játszotta el, hogy annál szabadabban dalolja ki a reá következő Adagiót, annál kecsesebben formálja újjá a művet záró Menüettet.

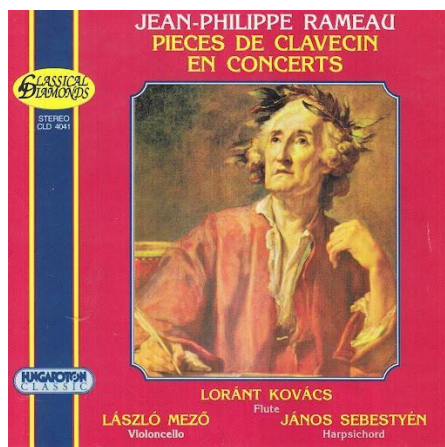
Perzselő szenvedéllyel játszotta az immár háromtagúvá bővült előadógárda az e-moll szonáta indító tételét. Ezt a hangvételt építette tovább a produkció a gyors második szakaszban. Egészen különleges pillanat volt a lépegető, ostinato basszusra reá feszülő Andantéban a kíséret feszes időmértékének és a fuvolaszólam teljesen szabad lebegésének ellentéte. Annál feszültebb, eltökéltebb, következetesebb volt – összhangban a zene szövésével – a zárótétel megfogalmazása. Kovács Lóránt követte a kottában jelzett dinamikai kontraszt jelzéseket, vállalta a nyaktörő hangsúlyokat. Elszánt, végletes következetesség jellemezte a műsort záró E-dúr szonáta előadását is. Az indítás nagy drámai gesztusa, az első gyors tétel játékossága, a Siciliano álmodozó hangja és a Bachnál ritka különlegességnek számító Allegro assai tempójelzésű zárótétel ritmikailag igen nehéz anyagának folyékony, természetes előadása cseppet sem érzékeltette, mi van már ezen az estén Kovács Lóránt mögött!

Az érett és komoly kamaramuzsikusi-fuvolás – partnerének, illetve partnereinek megértő, alkalmazkodó és kiegészítő támogatásával – a Bach-zene megszólaltatásához szükséges eszközöket megragadó biztonsággal alkalmazta. Amiről még nem esett szó: Kovács Lóránt hajlíthatatlan következetességgel frazeál, formál dallamot és vele egybeforrott ritmust. Ez a fajta konok következetesség persze csupán a művészi szabadság fölötti uralom és az anyag teljes és tökéletes birtokbavételének alapján valósulhat meg. Az ilyen magasrendű előadáshoz mélyen meg kell érteni, át kell érezni minden gesztus, minden dallamfordulat üzenetét lokális értelemben is, a teljes mű szemszögéből is. Tetre kész volt az ilyen muzsikálásra Kovács Lóránt, Sebestyén János és Koó Tamás a hangverseny minden pillanatában. Produkciójuk ezért szerzett szavakkal le nem írható, igaz gyönyörűséget.

Ezt a hangversenyt bérletszünetben rendezték, aznap az Erkel Színházban is volt koncert. Mégis megtelt a Zeneakadémia Nagyterme, mégpedig elsősorban fiatalokkal. Gondoljon bárki illemlről, amit akar, nekem üde és örömteli látványt nyújtott a nézőtér az a sok farmer. Viselőik hálásan és rendkívül fogékonyan fogadták Bachnak a kiváló előadók által tolmácsolt üzenetét, és a muzsikusokat a fárasztó program után sem kímélve követeltek újabb, meg újabb ráadásokat.

Breuer János

KOVÁCS LÓRÁNT FELVÉTELEIBŐL

Teljes lejátszási lista megtekintése (16 felvétel)

© 1999 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Vivaldi - Lóránt Kovács*, Liszt Ferenc Chamber Orchestra Budapest*, János Rolla – Six Flute Concerti (51:48)

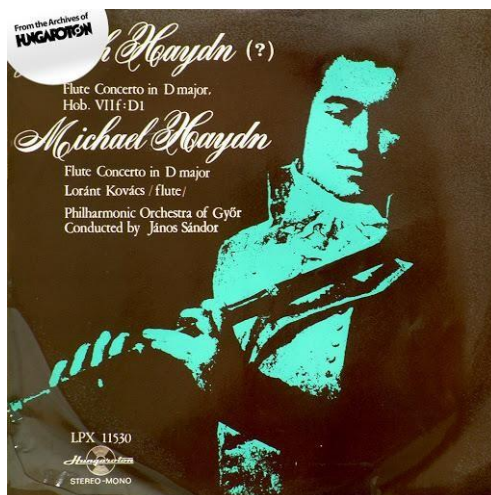
Hat Concerto Fuvolára Zenekarra Op. 10

Hungaroton 1981, SLPX 12281

Teljes lejátszási lista megtekintése (18 felvétel)

L PX 11533

Fuvolaverseny, D-dúr (Komp. 1766) - II. Adagio (9:22)

Fuvolaverseny, D-dúr Hob. VII. f. D 1 - II. Adagio (10:19)

© 1970 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Concerto for Flute and Orchestra No. 1 in G Major K.313 (285c) : III. Rondeau. Tempo di Menuett (7:21)

Concerto for Flute and Orchestra No. 2 in D Major K.314 (285d) : II. Andante ma non troppo (6:42)

© 1988 HUNGAROTON RECORDS LTD. SLPX 11974

III.
KOVÁCS LÓRÁNT KÖZREADÁSÁBAN MEGJELENT
KOTTÁK AZ
EDITIO MUSICA BUDAPEST ZENEMŰKIADÓ GONDOSÁBAN¹

Andersen, Joachim: 24 etűd fuvolára

Közreadta Kovács Lóránt

HANGVERSENYETÜDÖK fuvolára

Válogatta és közreadja Kovács Lóránt

¹ Az illusztrációk forrása: [Főoldal – Editio Musica Budapest Zeneműkiadó Kft.](#)

NÉPSZERŰ ELŐADÁSI DARABOK

fuvolára zongorakísérettel

Válogatta és közreadja Kovács Lóránt

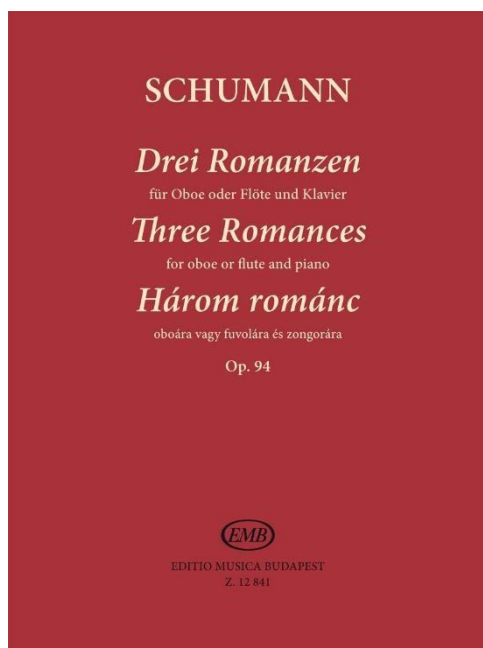
ROMANTIKUS FUVOLAVIRTUÓZOK 1

Közreadta Kovács Lóránt

ROMANTIKUS FUVOLAVIRTUÓZOK 2

Közreadta Kovács Lóránt

Schumann, Robert: Három románc

oboára vagy fuvolára és zongorára Közreadta

Kovács Lóránt